

Ruska armada prodrla 37 milj daleč v novi ofenzivi v južni Nemčiji!

Berlin priznal padec Liegnitza, industrijskega središča v Spodnji Sleziji. Sovjetske kolone zasedle Elbing, luko ob Baltičkem morju. Nemške divizije v Vzhodni Prusiji obkrožene. Prva kanadska armada razširila fronto v novi ofenzivi. Nemci pognani iz krajev pri Colmarju v Alzaciji. Ljute bitke med Američani in Japonci v Manili se nadaljujejo

LONDON, 12. febr.—Ruska armada je prodrla 37 milj daleč v novi ofenzivi v južni Nemčiji in zasedla Liegnitz, industrijski center 35 milj zapadno od Breslava. Glavna mesta Spodnje Slezije. Oddelki te armade se vadijo proti Dresdenu, glavnemu mestu Saksonije. Prvi so dospeli do točke, ki je oddaljena samo 84 milj od Dresdenu.

Rusi so okupirali del proge železnice Breslava-Berlin in prodrli do glavne ceste, ki vodi direktno v nemško prestolnico. Nemško poveljstvo poroča, da so Rusi prodrli do reke Bober na 22 milj dolgi fronti med Buns-laujem in Sprottauem. Buns-lau leži 28 milj od saksonske meje in 90 milj od Prage, glavnega mesta Čehoslovakske.

Na severnem koncu vzhodne fronte so Rusi okupirali Elbing, pristanišče na Baltičkem morju. 32 milj južnovzhodno od Gdanska in 55 milj južnospadno od Königsberga, obleganega glavnega mesta Vahodne Prusije. Elbing ima 71.000 prebivalcev.

Poveljnik ruske armade, ki je okupiral Elbing, je maršal Rokossovski. Rusi so tudi pripravljajo za napade na nemške sile, koncentrirane pri Gdanuku.

London, 10. febr.—Sovjetske čete so se približale Stettinu, pristaniščnemu mestu ob Baltičkem morju, in izgleda, da bodo kmalu odrezale in zapečatile severovzhodno Nemčijo. V zadnjih 24 urah so prodrele enajst milj daleč v smeri Stettina in potisnile v past več tisoč nemških vojakov v Pomeraniji. Prve čete so zasedle pozicije na južnovzhodni strani Stargarda, komunikacijskega centra na cesti in železnici Stettin-Gdansk, in Brallentin, 29 milj od Stettina.

Ruske sile so obkrožile 20 do 25 nemških divizij v Vzhodni Prusiji. Skoro vse ozemlje te province z izjemo Königsberga, glavnega mesta, je pod kontrolo ruskih sil.

Berlin poroča, da so Rusi v ofenzivi obšli Breslavo, glavno mesto Spodnje Slezije, in prodrli 35 milj v zapadni smeri. Prekorčili so reko Odra na severni in južni strani Kuestrina, Frankfurtu in Fuerstenberga, trdnjaviških mest ob tej reki. Prvi ruski oddelki so dospeli do obronka Liegnitza, industrijskega mesta in železniškega križišča na poti, ki vodi iz Breslava direktno v Berlin.

Nemška vojaška posadka v Breslavi bo kmalu obkrožena. Zapreti je treba le 28 milj široko vrzel med Breslavo in Liegnitzem. Nemci trdijo, da je porazišče največjih bitk v Pomeraniji in Sleziji. Rusi so ustanovili nova mostišča na reki Odra pri Lebusu, pet milj severno od Frankfurtu in s tem presekali direktno zvezo med tem mestom in Kuestrinom.

Moskva poroča, da topniški oddelki armade maršala Gregorija Zukova bombardirajo nemške linije med reko Odra in Berlinom.

Na južnem koncu vzhodne fronte so Rusi okupirali nadaljnjih 15 blokov Budimpešte, ogrskega mesta, in ujeli čez tisoč sovražnikov. Le ostanki ene nemške divizije se še upirajo Rusom v Budimpešti.

Na južnospadni strani ogrskega glavnega mesta je v akciji armada maršala Tolbuhina.

Premešanje holandskega kabineta

Voditelji odpornega gibanja dobe pozicije

London, 10. febr.—Pieter Gerbrandy, predsednik holandske vlade, je predložil resignacijo kraljici Viljemini, katero je sprejela, potem pa mu poverila sestavo nove vlade, v kateri morajo dobiti pozicije voditelji odpornega gibanja. Ti so se borili proti Nemcem, ko je bila vsa dežela pod nacijsko okupacijo.

Ena četrtina Holandije, ki ima devet milijonov prebivalcev, je bila osvobodena. Ljudje v osvobojenih krajih hočejo vedeti, zakaj naj bi jih vladali oni, ki so pobegnili iz dežele pred nacijsko invazijsko silo.

Vladna kriza je nastala zaradi resignacije dveh socialistov. To sta Jan Albarda in Jan Van Den Tempel. Prvi je imel pozicijo ministra javnih del, drugi pa je bil minister za socialne zadeve. Oba sta resignirala v znak protesta proti Gerbrandiju, ker je odstavil Jacoba Burgerja, notranjega ministra, ki je tudi socialist.

Obe stranki podpirata Roosevelta

Amerika mora prevzeti večjo vlogo v odločitvah

Washington, D. C., 10. febr.—Newyorški guverner Thomas E. Dewey, predsedniški kandidat republikanske stranke pri novembrskih volitvah, je dejal, da obe stranki podpirata Roosevelta v sedanjih razgovorih s premierjem Churchillom in maršalom Stalinom, zaenot pa je naglasil, da mora Amerika prevzeti večjo vlogo v evropskih političnih odločitvah.

Dewey si je nadel plašč liberalizma za republikansko stranko, katere vodstvo si prisvaja. Pred svojim govorom je konferiral z republikanskimi senatorji in kongresniki. Dewey je poudarjal med drugim, da bi bil moral Roosevelt zavzeti bolj pozitivno stališče glede politike v Evropi v zadnjih treh mesecih, ko so se delali zaključki glede Evrope, kateri bodo odločili tudi usodo sveta. Ti bi morali biti v skladu z ameriškimi ideali svobode in pravičnosti.

Prva konferenca med Deweyjem in republikanskimi kongresniki ter senatorji, ki se je vršila v New Yorku v decembru preteklega leta, ni bila uspešna s stališča njegovega vodstva stranke. Na sestanku z njimi v Washingtonu je zavzel drugačno stališče.

"Republikanska stranka mora in bo kooperirala v naporih, katerih namen je ustanovitev kolektivne zaštite med narodi," je rekel Dewey. "Predsednik Roosevelt mora imeti oporo pri obeh strankah in ameriškemu ljudstvu v svojih prizadevanjih v interesu dežele in svetovnega mira na konferenci s Churchillom in Stalinom."

Dewey se je izrekel za popolno razorožitev Nemčije in Japonske in uveljavljanje zaključkov in načrtov, osvojenih na konferenci štirih velesil v Dumbarton Oaksu. Ti določajo ustanovitev mednarodne organizacije, ki naj bi vzdrževala in ščitila mir po vsem svetu po zaključku sedanjega vojne.

AMERIŠKI PRITISK NA MARŠALA TITA NAPOVEDAN

Državni department za sklenitev sporazuma s kraljem

PREMIER SUBAŠIĆ OPTIMISTIČEN

London, 10. febr.—Ako so informacije, katere so dobile jugoslovanske avtoritete v Londonu, pravilne, bo ameriški državni department začel pritiskati na dr. Ivana Subašića, predsednika jugoslovanske ubožne vlade, in maršala Tita za sklenitev sporazuma s kraljem Petrom.

Jugoslovanske avtoritete so pod vtisom, da bo ameriški poslanik Richard Patterson pri ubožni vladi odpotoval v Belgrad le v slučaju dosege popolnega sporazuma med Subašićem in kraljem. V nasprotnem slučaju bo Patterson ostal pri kralju v Londonu, dočim bo Amerika poslala "opazovalca" v Belgrad.

Ako bo Amerika zavzela to stališče, bo prišla v konflikt z Rusijo in Veliko Britanijo. Premier Churchill je v svojem govoru v parlamentu 18. januarja podprl dogovor glede ustanovitve regentstva v Jugoslaviji, katerega sta sklenila Tito in Subašić. S tem je dal razumeti, da se mora kralj ukloniti in odobriti dogovor.

Amerika je na podlagi informacij zavzela stališče v nasprotju z onim Velike Britanije in Rusije. Namignila je, da se mora Subašić pobotati s kraljem in skleniti kompromis z njim. Če se ne bo, ostane Patterson v Londonu.

Vprašanje je, kako naj ameriški poslanik, ki ostane v Londonu, tvori vez med ameriškimi in jugoslovanskimi ljudstvom, ko bo jugoslovanska vlada izvrševala funkcije v deželi. Znamena so, da bo taka kriza v ameriško-jugoslovanski odnosih odvrnjena, ker je Subašić govoril optimistično pred časnikarji, katere je povabil na zabavo.

Subašić je dejal, da je popolnoma uverjen, da bo glavno sporno vprašanje—imenovanje treh regentov, katerim bo Peter delegiral kraljevske oblasti—rešeno, preden bodo člani njegovega kabineta zapustili London in odpotovali v Belgrad.

Poljska delegacija v Washingtonu

Apel za priznanje lublinske vlade

Washington, D. C., 10. febr.—Poljska delegacija je dospela v Washington in apelirala na državni department, naj prizna poljsko začasno vlado v Lublinu. Sovjetska Rusija, Čehoslovakska in Bolgarija so že priznale to vlado, dočim Amerika in Velika Britanija še vedno priznavata poljsko ubožno vlado v Londonu.

Načelnik poljske delegacije je Stanley Nowak iz Detroita, michiganski državni senator. On je izročil državnemu departmentu spomenico, ki pravi, da bi bilo ameriško priznanje lublinske vlade v skladu z načeli Atlantiskega črterja.

Spomenica dalje pravi, da različne poljske organizacije v Ameriki, med temi Poljsko-ameriški kongres, skušajo provocirati trenje in razkol med ameriškimi Poljaki in ameriškimi ljudstvom in da te vodijo kampanjo proti Združenim narodom.

Domače vesti

Šel k mornarici
Chicago.—Edward A. Mez-narich, star 17 let in član mladinskega oddelka društva 1 SNPJ, je šel zadnje dni prostovoljno k mornarici.

Padel v vojni

Ambridge, Pa.—Barbara Jakše je prejela poročilo od vojne oblasti, da je bil njen sin Pfc. Joseph Jakse 2. jan. ubit v akciji nekje na evropskem bojišču. Star je bil 28 let, pri vojakih od marca 1943 in preko morja od lanskega oktobra. Bil je član društva 33 SNPJ. Poleg matere zapušča dva brata in sestro.

Nov grob v Penai

Vandling, Pa.—Tukaj je umrla Josephine Debelak, roj. Omanen in doma iz vasi Škoflje, fara Št. Vid pri Stični (po domače Smarčeva Peka). V Ameriki je bila 33 let in članica društva 45 SNPJ. Zapušča dve hčeri in sina, vsi odrasli.

Iz Milwaukeeja

Milwaukee.—Dne 19. jan. je umrla Frances Wacac, roj. Bačun, doma iz Savinjske doline na Štajerskem in v tej deželi čez 40 let. Zapušča moža, dve hčeri in tri vnuke.—Dne 20. jan. je umrla Anna Punek, stara 66 let. Zapušča pet sinov (dva v vojni) in brata Matha Likovicha v South Rangu, Mich.—V bojih na Pacifiku je bil ranjen Edward M. Kegel, sin družine John Kegel, ki služi pri marinih.

Vile rojenice so se ustavile pri družinoma Joseph Cesar, kjer so pustile sinčka, in pri Thomas B. Wodenjak, kjer so pustile hčerko.—Poročili so se: Eli Glick in Ann Rebernišek, Merle J. Barrington in Olga M. Lenko, Leo Godec in Dorothy Wawrzyniak, Norbert McCloskey in Martha Rozman.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi bolezni je v Collinwoodu umrla Johana Carrish (Kariš), roj. Dodič, stara 59 let, doma iz vasi Obro, fara Hrušica in v Ameriki 35 let. Zapušča moža, štiri hčere, tri sinove (enega pri vojakih), dva vnuka, brata in več sorodnikov.—Helen Jesenovec je bila obveščena, da je bil 7. jan. ranjen v Belgiji njen mož Pvt. Frank A. Jesenovec, star 30 let. Pri vojakih je od lanskega marca in doma ima tudi dveletnega sinčka.

Kongresnik okrcal vladni urad

Washington, D. C., 10. febr.—Kongresnik Rich, republikanec iz Pennsylvanije, je napadel urad obrambne transportacije in mu očital vmešavanje v versko svobodo, ker je prepovedal konvencijo metodistov v Serantonu, Pa. Kongresnik Rankin, demokrat iz Mississippija, je tudi okrcal ta urad, ker je prepovedal konvencijo protestantov v njegovi državi. Dejal je, da je prepoved kršenje ameriške ustave.

Stavka ladjegradniških delavcev v Galvestonu

Galveston, Tex., 10. febr.—Čez 3500 delavcev, članov unije Ameriške delavske federacije, je zastavkalo v ladjegradnicah Todd-Galveston Dry Docks Co. Stavka je protest proti uvajanju priključnih metod. Leo Clusemann, tajnik unije, je dejal, da se bodo stavkarji vrnili na delo, če bo vlada prevzela ladje-delnice.

Stavka zavrla produkcijo tankov

Detroit, Mich., 10. febr.—Stavka v tovarnah Briggs Manufacturing Co. je zavrla produkcijo tankov in pritiskala na vojna letala. Nastala je v znak protesta proti reklasifikaciji delavcev. Čez 17.000 delavcev je prizade-tih.

Ruska cerkev napadla Vatikan

Očita mu podpiranje nacijev in fašistov

Washington, D. C., 10. febr.—Radio Moskva je v oddaji omenil napad ruske pravoslavne cerkve na Vatikan. Voditelji te so obdolžili Vatikan, da še vedno podpira nacijske in fašistične doktrine.

"Vatikan v svojih uradnih izjavah skuša razbremeniti Hitlerja in mu dati odvezo za vse zločine, katere je storil," pravi obdolžitev. "Vatikan pletira za pomolstitvev hitlerjevcev, ki so poplaval vso Evropo s krvjo nedolžnih žrtvev."

Voditelji ruske pravoslavne cerkve so tudi naglasili, da bi morali kristjani blagoslovljati, ne preklinjati, sedanje napore za ustanovitev takega reda na svetu, da bo za vedno rešen pred nacijsko in fašistično kugo in krvavimi agresijami, kakršna je Hitlerjeva.

Brooks okrcal vojaške voditelje

Marshall in King odgovorna za položaj

Washington, D. C., 10. febr.—Senator Brooks, republikanec iz Illinois, je v svojem govoru udrihal po ameriških vojaških voditeljih in jih obdolžil nespособnosti pri razpolaganju vojaških sil. Tarča njegove kritike sta bila zlasti general George C. Marshall, šef generalnega štaba, in admiral Ernest J. King, vrhovni poveljnik vojne mornarice.

Nikdar niso bili vojaški voditelji, odkar je Amerika v vojni, predmet tako ostre obsodbe kot jo je izrekel Brooks. On je najprej obdolžil Rooseveltovo administracijo odgovornosti za pomanjkanje delavcev v nekaterih vojnih industrijah, potem pa je udaril po Marshallu in Kingu, ker sta podprla zakonski načrt glede obveznega dela. Načrt je bil že sprejet v nižji kongresni zbornici in je zdaj pred senatom. Gotovo je, da ga bo senat amendiral pod pritiskom opozicije s strani unij Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije. Celo Zveza ameriških tovarnarjev pol-bija načrt.

"Dejstvo, da sta se Marshall in King pridružila onim, ki zahtevajo sprejetje načrta obveznega dela, me ne zanima," je dejal Brooks. "Oba sta profesionalca, izveščana v stroki vojaške in mornarične taktike in discipline, nista pa veščaka na polju produkcije in odnosov med delavci in delodajalci in ne glede na kooperacije, ki je potrebna v naporih za doseg maksimalne produkcije. Marshall in King sta dejansko neodgovorna za ustvaritev optimizma med civilisti, da bo vojna kmalu končana s popolno zmago Amerike in njenih zaveznic. Zamočala sta izgube, katere so ameriške sile utrpeli v vojni, poveljevala pa uspehe."

Brooks je dalje rekel, "da Marshall in King nista hotela razkriti v septembru in oktobru preteklega leta, da ameriške sile na kopnem in morju nimajo dovolj streliva. Produkcija tega bi se bila lahko povečala, če bi bile industrije in delavci informirani o dejanski situaciji."

Paragvaj napovedal vojno Nemčiji in Japoniji

Asuncion, Paragvaj, 10. febr.—Predsednik Higinio Morinigo je napovedal vojno Nemčiji in Japoniji. Člani vlade so prej odobrili vojno napoved. Paragvajska vlada je pretrgala diplomatske odnose z osiščem 28. januarja l. 1942.

EKSEKUTIVA ADF SPREJELA LEWISOVE POGOJE

Rudarska unija UMWA se vrne v federacijo

RESITEV VPRAŠANJA JURISDIKCIJE

Miami, Fla., 10. febr.—Prvi koraki glede vrnitve rudarske unije UMWA v Ameriško delavsko delegacijo so bili storjeni na seji članov eksekutivnega odbora ADF, ki se vrši v tem mestu. Predsednik UMWA je John L. Lewis.

Pismo, vsebujuče pogoje glede vrnitve rudarske unije v ADF, je sestavljeno in bo poslano Lewisu. Ti so isti kot jih je orisal Lewis, ko je vložil aplikacijo za vrnitev. Obe grupi sta zdaj na jasnem glede pogojev.

Sporazum je bil dosežen na konferenci med Williamom Greenom, predsednikom ADF, in Lewisom, ki se je nedavno vrnil v Washingtonu. Lewis je stavil pogoji, da se članstvo UMWA in petdesetega distrikta, grupe, katero tvorijo delavci, upošteni v različnih industrijah, vrne v federacijo. Vprašanje jurisdikcije se mora rešiti tako, da bosta obe strani zadovoljni. Uni-je ADF si laste jurisdikcijo nad člani petdesetega distrikta.

Člani eksekutivnega odbora ADF so sprejeli Lewisove pogoje in instruirali Greena, naj v tem smislu takoj informira Lewisa. Pričakuje se, da bo slednji odgovoril pred zaključ-njem seje odbora ADF.

Daniel Tobin, predsednik uni-je voznikov, je bil edini med petnajstimi člani eksekutivnega odbora ADF, ki se ni strinjal z Lewisovimi pogoji, tod kljub temu je glasoval za sprejetje poudbe. Zadevni predlog je bil potem soglasno sprejet.

Vse, kar je zdaj treba, je zagotovilo od Lewisa, da se bo držal z Greenom sklenjenega dogovora. Na konvenciji Ameriške delavske federacije so člani eksekutivnega odbora dobili popolno oblast v pogajanjih glede vrnitve rudarske unije. Progressivna rudarska unija, ki ima okrog 35.000 članov, je protestirala proti vrnitvi UMW v ADF.

Načelnik norveške policije umorjen

London, 10. febr.—General Karl Marthenssen, načelnik lutkarske norveške policije in napadalnih čet, je bil umorjen, poroča radio Oslo, ki je pod kontrolo nacijev. Marthenssen je imenoval za načelnika policije premier Vidkun Quisling, Hitlerjeva lutka. Poročilo pravi, da je grupa moških napadla Marthenssena iz zasede, ko se je vozil proti svoji rezideni.

Predsednik berlinskega sodišča ubit

Stockholm, Švedska, 10. febr. Roland Friesler, predsednik ljudskega sodišča v Berlinu, ki je obsodil v smrt zarotnike, ki so nameravali umoriti Hitlerja v juliju preteklega leta, je bil ubit v teku zavezniškega bombnega napada nemške prestolnice. To poročilo je dobil list Dagens Nyheter od svojega dopisnika v Berlinu.

Lutarska filipinska vlada še funkcionira

San Francisco, Cal., 10. febr.—Radio Tokio poroča, da filipinska lutarska vlada še funkcionira. Predsednik te je Jose Laurel. Člani lutarske vlade so pobegnili iz Manile v neko mesto v severnem delu Luzona, preden so ameriške čete invadirale Manilo.

Naročnina za Zdržene države (izven Chicago) in Kanado \$9.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leti; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$9.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

"Rodoljubi" in rodoljubi

Vesti iz glavnega urada SANSa in Zdrženega odbora, da odhaja relief v stari kraj, so morale zelo neprijetno dirniti ljudi okrog Ameriške Domovine in miluauškega Obzora. Kar predstavljamo si jih, kako so se ugriznili v ustnice in kako se jim je skrčilo njih širokogrudno srce (za svoj žep) pri čitanju teh vesti, ko so spoznali, da ne bodo več mogli demagogirati o reliefu.

Da bo našim čitateljem jasno, za kaj gre, naj omenimo, da sta se po vesteh, da obljubljena jugoslovanska ladja še ni prišla v New York po relief, oba lista začela odprto norčevati in demagogirati o zbiranju pomoči za stari kraj. "Aha, ali vam nismo pravili, da je vse skupaj grda potegavščina... ali ne vidite, kako voditelji okrog ZOJSA in SANSa blufajo in vlečejo svoje ljudi za nos? Mi smo takoj vedeli, da ladje ne bo in da Adamič in Kristan in Kuhel le farhajo ameriške Slovence..."

Ta pesem se je vlekla v obeh listih skozi nekaj tednov z očitnim namenom, da se nameče čim več polen pod noge kampanji za zbiranje prispevkov. Vmes te pesmi demagoštvu pa se je vlekla debela nit, da gre vse skupaj le za komuniste in komunizem. Naj omenimo, da se oba lista oddevata v plašč "krščanstva", posebno pa A. D. Slednja je tudi veliko glasilo Zveze slovenskih župnij, ki govori v imenu vse slovenske duhovščine v tej deželi, Stavtvo list pa ji je na uslugo kot peto kolo.

Ti naši "rodoljubi" so s tem pesmijo zadnje čase nekam utihnili. Prvim vestem, da je bil relief poslan v stari kraj, niso verjeli. "Vse skupaj je bluf," so dejali. S svojo zloželno kampanjo so prenehali šele, ko je vodstvo reliefne akcije smelo dati v javnost, da je pričel relief odhajati v Jugoslavijo z ameriškim ladjami, ki najdejo prostor poleg vojne tovora, ki gre na italijansko fronto. Ta molk je najbrže le začasen, kajti ti "krščanski" možje bodo že našli drugo struno, da bodo lahko "sodelovali" s to človekoljubno akcijo in ji zmetali čim več polen pod noge.

Težko si je misliti, da bi se v očigled splošnega uničenja in groznega trpljenja naroda v starem kraju našel kak Slovenec, in to brez ozira na politično ali versko prepričanje, ki bi skušal ovirati to človekoljubno akcijo. Ampak najdejo se tudi taki ljudje, taki izrodki. Narod v starem kraju jih bo pravilno ocenil!

Pri tem pa je važno, da gre naša pomožna akcija čvrsto naprej. Prvi val zbiranja prispevkov, obleke in živeža je zadnje čase nekam polegel. V nasebinah, kjer so bili s tem zbiranjem zelo pridni, je to sicer neizbežno. Toda je še marsikateri nasebina širom dežele, ki je do zdaj še zelo malo storila na tem polju. Čas je tukaj, ko je potrebno, da se sleherna nasebina odzove in organizira svojo pomožno akcijo. Ehako bo treba to akcijo nadaljevati tudi v onih nasebinah, ki so že do visoke meje pokazale svojo rodoljubnost in humanitarnost.

Kar se delitve relifa v starem kraju tiče, nimamo nobenega dvoma, da bo pravično razdeljen. To delo bo, oziroma je že v rokah Rdečega križa. V Sloveniji bo v rokah slovenskega, na Hrvaškem hrvaškega, v Srbiji srbskega Rdečega križa in obenem pod nadzorstvom pomožne organizacije Zdrženih narodov (UNRRA).

Kot poročajo iz starega kraja, je osvobodilno gibanje po vseh vaseh in mestih ustanovilo postojanke Rdečega križa. Te postojanke se nahajajo širom vsega osvobojenega ozemlja, druge pa bodo ustanovljene po vseh krajih in vaseh, kakor hitro bo izgnan okupator. Ker do zadnjega časa ni bilo mogoče dostaviti nobenega relifa v Jugoslavijo, so bile postojanke Rdečega križa odvisne zgolj od lastnih, domačih virov, da so pomagale onim, ki so izgubili absolutno vse in jim je ostalo le golo življenje. In takih je na stotine, ako ne več milijonov v Jugoslaviji. Tisti, ki imajo kaj, delijo z reveži. Tako so končno vsi reveži, ampak glavno je, da se ohranijo pri življenju. In da se jim čim več ohrani pri življenju, skibi domači Rdeči križ. To nalogo mu je odkazalo osvobodilno gibanje, oziroma provizorična vlada.

Da so ljudje res pripravljeni deliti tudi zadnji skorjice kruha, pokazuje dogodek, ki se je pripetil na italijanskem otoku Korsiki in o katerem je poročalo Glasilo KSKJ v zadnji izdaji. Ta dogodek je tako pomenljiv, da je vredno, da se z njim seznanijo tudi naši čitatelji.

Italijani so svoječasnno nagnali 11.000 Slovencev in Hrvatov, večinoma iz Primorja, Istre in Dalmacije, v Sardinijo v konfinacijo in na prisilno delo. Po kapitulaciji Italije je te ljudi, kolikor je bilo še živih, osvobodila zavezniška armada. Od teh jih je ameriška armada izbrala pet tisoč, jih seveda oblekla in poslala na vojaško delo na Korsiko. Tam prejemajo po 80 centov na dan. Sedaj na čitajte poročilo ameriškega vojaškega kaplana Separovića: "Tukaj smo začeli s kolekto za naše ljudstvo v Jugoslaviji." prvi to poročilo. "Ali veste, koliko smo v ta namen nabrali? Nič več, nič manj kot \$25.000... Predstavljajte si, kako lep vzgled je to za naše ljudstvo v Ameriki! Ti imajo srce do onih, ki se nahajajo v potrebi, saj so tudi sami preizkusili hude čase v svojem življenju. Fasiati so prenevali in razpili njih družine: mnogo lamed teh sploh več ne upa dobiti svojih dragih doma..."

Urednik Zupana, ki ima težko stališče pri urejanju Glasila, radi razdvojenosti med katoličani glede starega kraja, pravilno zaključuje, ko pravi: "Ali nas ni lahko sram? Oni zavedni rojaki zaslužijo samo po 30 centov na dan, v Ameriki pa po \$8 in več... so prispevali najmanj vsak po pet dolarjev... mi pa še čitamo v poročilih podružnic JPO-SS o prispevkih po 15, 25 ali 50 centov. Najmanj \$500.000 bi morali že mi nabrati." Tega mnenja smo tudi mi.

Glasovi iz nasebin

LIST ZA LISTOM PADA

North Chicago, Ill.—Leto 1944 je že precej časa v zatonu in dvornim, da kdo žaluje za njim razen oni trebušniki, ki so si naredili veliko dobička. Matere in očetke, katerih sinovi se nahajajo na bojnih poljanah, pa bi gotovo najrajši videli, da bi se nikoli ne pisalo leto 1944, zlasti oni, ki so izgubili v vojni svoje sinove.

Tudi podpisana sem med onimi, ki jim narava ni prav nič naklonjena. V prvi svetovni vojni je bil moj mož v armadi sedem mesecev. Po 23 letih zakonskega življenja pa je bil poklican v armado sin Robert. Ko bo ta dopis prišel, bo že od doma 40 mesecev, ves ta čas pa je imel samo 25 dni dopusta. Na fronti se nahaja že 13 mesecev in od meseca aprila lanskega leta je v direktnem spopadu z Japonci. Kakšno trpljenje je to, vedo sami oni, ki so prizadeti. Nahajamo se v večnem strahu, da bo kdo potkal na vrata in prinesel sporočilo, da se je kaj zgodilo s sinom. Tega do sedaj še nisem doživela, a boizen in strah je neprestano pričujoč.

Imam še en vzrok, da ne žalujem za starim letom. Dne 20. oktobra je bila moja hčer v težki avtomobilski nezgodi. Ob pol šestih zjutraj zaslišim trkanje na vrata. Vsa prestrašena in drgetajoča skočim k vratom in pred vrati zagledam moža postave z listkom v roki. Naznanil mi je o nesreči moje hčere, a jaz ga nisem razumela, kajti misel mi je bila pri sinu in mislila sem, da se je njemu kaj zgodilo. Šele po ponovnem zatrdilu, da on nič ne ve o sinu, sem razumela, da je bila hčer poškodovana. Vsa si lahko predstavljate, da me je sporočilo o nesreči moje hčere zelo zadelo. Hčer je dobila težke poškodbe—počeno kost v nogi in dvakrat zlomljeno roko. V bolnišnici se je nahajala štiri tedne. Torej imam dva vzroka, da ne žalujem za letom 1944.

Tudi pri društvu št. 14 SNPJ nimamo nobenega vzroka, da bi žalovali za lanskim letom. Kajti kruta smrt je izrgala iz naše srede devet članov in eno članico. Pri društvu št. 119 pa so izgubili tudi eno članico. Torej 11 članov SNPJ.

Koncem 1. 1940 sem pisala o umrlih članih SNPJ in o mojih sovratnikih iz mojega rojstnega kraja Vrhnik, ki so preminuli v enem letu. Meseca februarja je umrla Agnes Hodnik. Njeno deklisko ime je bilo Krasovec. Meseca julija pa je umrl John Vihtelič (Vihelič?) od društva št. 121, Detroit, Mich. On je bil moj najbližji sosed v Vrhniku. Tretja pa je umrla Ivana Kaučnik, po domače Arharjeva Johana.

V letu 1944 pa smo izgubili v naši novi domovini dve stari prijateljici, in sicer Frances Slabe, ki je umrla 25. novembra. Njeno deklisko ime je bilo Krasovec, po domače pa smo jo klicali Spiklova Franca izpod Sv. Trojice. Pokojnica je pristopila k SNPJ 1. 1917. Tudi ostali v družini so pri SNPJ, soproj in trije sinovi. Dokler je bila zdrava, je veliko delala za dobrobit društva in jednote. Najbrže se jo spominja še marsikateri delegat konvencije SNPJ 1. 1925, ki se je vršila v Waukeganu, kajti kuhinja in oskrba delegacije je bila pod njenim vodstvom. Tudi pri Slovenskem narodnem domu je veliko delala in žrtvovala. Po otvoritvi Slovenskega narodnega doma (30-31. decembra 1. 1918)

se je vse naše napredno delavstvo zavedalo velikega pomena, imeti svoj narodni dom. S tem pa je bilo v zvezi veliko težega in nesebičnega dela in dolžnosti. Med onimi, ki so se tega zavedali, je bila tudi pokojnica Frances Slabe in njena najboljša prijateljica Mary Nagode, ki je tudi že pokopana. Marsikatera velika prirediteljica v korist Doma se je izvršila pod njenim vodstvom. Prav tako velike zasluge sta imeli pokojnici za naše združeno gibanje. Bili sta zvesti zagovornici in odjemalki pri zadrugi. In sedaj oboje počivata na istem pokopališču.

Zadnji v 1. 1944 pa je umrl Frank Opeka, član društva št. 14 SNPJ. Umrl je na dan 30. decembra lanskega leta, pogreb pa se je vršil 2. januarja t. l. Tudi pokojnik je bil doma iz Vrhnik. Po domače se mu je reklo Sarovec. Tudi njegov dom je bil pri Sv. Trojici. Pokojna Frances Slabe in Opeka sta bila daljna sorodnika. Pri pogrebu Frances Slabe sva izmenjala nekaj besed. Dejal je po svoji stari navadi, "Kako je kaj, sosed?" To je bil njegov običajen pozdrav, kadar sva se srečala. Ne on in ne jaz nisva si mislila, da bo mesec potem meni dana naloga, da se pri njegovi krsti poslovim od njega v imenu društva in jednote. Vsem pokojnim želimo miren počitek, družinam pa naše iskreno sožalje. Frances Zakovšek.

RAZNOTEROSTI

Presto, Pa.—Že dva meseca se pripravljam, da napišem dopis za Prosveto, toda sem ena tistih, ki rajši čita kot piše.

Iz vseh slovenskih nasebin prihajajo poročila o prispevkih za staro domovino. Tudi v naši nasebini smo nabrali nekaj obleke in denarja. Darovali so po \$5 Ignac Krek, Joseph Krek, Vencel Vidmar, Anton Petrovic in Lovrenc Klemenčič. Drugi so darovali manjše vsote, tako, da je skupni znesek prispevkov znašal \$81.75. Denar sem poslala direktno na tajnika SANSa Mirka Kuhla. Pozneje pa sem dobila še od družine Nemetz \$8 in izročila tajniku podružnice št. 34 SANSa Franku Primožiču. Dobiček od večerje skupnih društev pa je znašal \$33.60. Samostojni klub v Prestu pa je daroval \$25. Tudi ta denar je bil izročen tajniku podružnice št. 34 SANSa.

Vsem najlepša hvala, ki sta tako velikodušno darovali, hvala tudi onim, ki sem jih vprašala, da bi darovali vsaj 50 ali 25c, toda so mi odgovorili, da ne dajo nič. Jaz ne vem, kakšno srce imajo taki ljudje. Mogoče pridejo zopet časi, ko bodo gledali tudi taki trdosrčni ljudje, od kje bi kaj dobili. V Ameriki imamo sedaj dobre čase, ker je dela na pretek, toda mogoče ne bo vedno tako kot je danes. Ti trdosrčnejši mislijo samo nase, samo da se jim dobro godi in si mislijo, naj poginejo v stari domovini. Dobro bi bilo, ako bi take moze sedaj poslali v staro domovino, da bi na lastni koži poskusili trpljenje in glad in videli ljudi, ki od lakote umirajo, potem ne bi več rekli, da ne dajo za naše brate in sestre niti 25 centov.

Sporočam, da sta šla služiti Strica Sama dva mlada člana društva št. 166 SNPJ, in sicer Stanley Skvarca in Carl Skarl. Oba sta komaj 18 let stara, bratranca in rojena na isti dan. Carl je že četrti sin Franka Skarla,

ki je odšel k vojakom. Sedaj ima društvo št. 166 SNPJ že 19 članov pri vojaki. Vsem našim članom-vojakom smo poslali božična darila. Naših daril so bili zelo veseli in prejela sem že več pisem, v katerih se zahvaljujejo in pišejo, da so zelo veseli, ker jih niso pozabili njih društveni bratje in sestre.

Eden izmed članov-vojakov pa je daroval svoje mlado življenje za domovino. On je Joseph Subic, sin Pavla in Terezije Subic. Padel je na nemški fronti dne 21. novembra. V družino se je naselila velika žalost. Naznanilo o njegovi smrti je prišlo prav za božične praznike. Težko se je ločiti od ljubljene sina in brata, posebno ker je bil tako mirnega značaja in radi tega povsod priljubljen. Bil je v veliko pomoč svojim staršem. K vojakom je šel pred dvema letoma, marca meseca pa bo poteklo leto dni, ko je bil zadnjič na dopustu. Čez morje pa je šel meseca maja.

Meni se je trgalo srce, ko sem obiskala njegovo žalostno mater radi društvenih zadev. Dejala mi je, da ji ni za denar; kar želi, da bi se ji povrnil sin. Da, denar ne pomeni nič in ne priključuje domov mrtvega sina. O, koliko je danes žalostnih mater, ki neprestano trepetajo v bojazni, da pride žalostno poročilo iz bojnih poljan!

Sedaj pa še nekaj besed o vremenu. Zimo in sneg imamo že osem tednov. Od 11. decembra pa do danes je padlo v okolici Pittsburgha 45 palcev snega in mraz je skoro vsak dan pod ziro. Po hribih pa je snega od 80 do 90 palcev. Že sedaj svara ljudi, ki živijo v bližini rek, naj bodo pripravljeni na povodenj. Reke so tudi zmznjene in led je debel od štiri do 13 palcev. Ako pride nenadoma toplo vreme in dež, potem je povodenj neizogibna.

Na koncu tega dopisa sporočam, da bo društvo št. 166 priredilo veselico v korist društvene blaginje dne 12. maja. Prosimo društva iz te okolice, naj ne prejeajo veselice na ta dan, kajti potem ne bi imeli ne eni in ne drugi uspeha. Za ples bo igral poznani orkester Les Faulk.

Sledeče pismo je pisal na naše društvo član Clarence Vidmar. On je sedaj na fronti in je z radijskim oddelkom. Je oženjen in ima dve leti staro hčerko. K vojakom je šel novembra, čez morje pa je bil poslan meseca septembra lanskega leta. On je sin zapiskarja Vencela Vidmarja.

Pismo se glasi: "Cenjeni bratje in sestre:—Najlepše se zahvaljujem za poslano božično darilo, ker pa sem tako oddaljen, ne morem drugega storiti kot zahvaliti se s tem kratkim "V" pismom. Vesel sem, da imam priliko storiti svoj delež za mir in srečo sveta, dasiravno ni lahko pustiti za seboj vse, kar mi je drago, in se vojskovati v oddaljenih, tujih deželah.

Drugače sem zdrav in komaj čakam dneva, ko bomo prišli domov vsi vojaki in slavili zmago, nato pa na vse pozabili. Do tedaj pa pazite na domovino, s katero se ne more primerjati nobena dežela na svetu. Clarence." Pozdrav čitateljem Prosvete, ob priliki se pa bom zopet oglašala. Helen Robich, tajnica št. 166 SNPJ.

PISMO IZ STARE DOMOVINE

Chisholm, Minn.—Cenjeni uredništvo. Tukaj vam pošiljam prepis pisma, katerega je prejela iz Jugoslavije sestra Mary Gradišar, članica društva št. 322 SNPJ. Pišeta ji brata Ivan in Franc, ki sta pri partizanih. Sestra Gradišar je doma iz Malih Lašč na Dolenjskem.

Pismo je datirano 21. novembra 1. 1944 in se glasi:

"Ljuba sestra, Karel in otroci! Prav lepo vaju pozdravljam in vama želim ljubega zdravlja. Tudi midva sva zdrava. Bogve, kako je z našimi starši? Ne veva, ali so še živi ali ne. Od njih sva prejela zadnje pismo pred 17 meseci. Tedaj so bili še zdravi. Pisali so, da so jim vse pokradli, dve kravi in druge stvari. Naju so 1. 1942 odpeljali v Italijo in prav tako mnogo drugih vaščanov. Z nami so zelo grodo postopali in nas tudi tepili. Meni sorvse zobe zbili in sedaj težko jem. (Dve vrsti nečitljivi radi cenzuriranja). Lašče so vse porušene. Če še stoji naša vas, ne veva.

Ljuba sestra, ne veva, kam se bova podala, da dobiva kakšno stroho in prišla zopet zdrava domov v naše kraje. Da bi vsaj še enkrat videla najine ljube starše... (cenzurirano).

V naših krajih so še vedno Nemci, drugače bi prosila, da bi nas pustili domov. Ne veva, kdaj bova šla v Slovenijo, najbrže ne pred koncem vojne. Upava, da je bo kmalu konec, vsaj že traja zelo dolgo. Ljuba sestra in Karel, prosiva, če bi mogli poslati kaj denarja. Nekateri so že prejeli denar.

Zdaj pa končava to najino žalostno pisanje, drugič pa piševa kaj več. Če dobiš to pismo, prosiva, da takoj odpíšeš. To pismo piševa iz Jugoslavije. Sva pri partizanih. Ivan in Franc Skul. Jennie Petrich, tajnica št. 322 SNPJ.

SLOVENSKE NARODNE DOM V CHISHOLMU

Chisholm, Minn.—"Sto mož po sto dolarjev, pa ga imamo!" je dejal Viranec Jože iz Pierca.

Dragi slovenski možje iz Chisholma! Resnica je, da bi že davno imeli svoj narodni dom, ampak ne bi imeli razdiravcev. Meseca januarja smo imeli sejo za Slovenski dom. Približno pred štirimi leti smo začeli zbirati denar po kvodrih in dolarjih za zgraditev doma. Takrat smo mislili, da bomo v dveh letih zbrali toliko, da bomo lahko kupili svoj dom, vsaj barak. Toda na žalost, v teku štirih let, smo spravili skupaj borih \$1.800. Toda s tem denarjem ne moremo kupiti narodnega doma!

Glavni motiv zadnje seje je bil, povrniti denar prispevatelem, zapečatiti knjige in pokopati dom za večne čase. Toda nekaj se je zgodilo tisti večer. Gori imenovani rojak in še trije drugi so podpisali, da dajo vsak po \$100 za realiziranje narodnega doma. Znano so si postavili cilj, da dobe do 21. aprila še 86 mož, ki bi prispevali po \$100.

Možje in žene, pridite 17. februarja na sejo v poslopje Community. Samo pomislite, v naši nasebini imamo deset podpor-nih društev in en klub, toda vsa društva zborujejo v Mahnetovi dvorani, v poslopju Community in v mestni dvorani. Poslopje Community je lepa stavba, ali tako zničena, da je mogoče zborovati samo v dveh sobah. Te dve sobi sta na razpolago vsem civilnim organizacijam v Chisholmu in kdor prej pride, prej melje. Glede Mahnetove dvorane je tudi težko. Tonetu Mahnetu manjka prostora in je večkrat rekel, da bi rad dal notri pohištvo, kar mu ne more nihče zameriti. On potrebuje prostor za svojo zalogo. Glede mestne dvorane je veliko vprašanje. Pri fari sv. Jožefa nameravajo urediti dvorano, katere pa se bodo posluževali različne cerkvene organizacije. Torej ta dvorana ne bo slovenski narodni dom! Edini izhod imamo, da zgradimo ali kupimo svoj dom! Le potem se bodo lahko razšli ljudje skupaj shajali, starejši z mladi, trgovci s trgovci in ostalimi rojaki, kakor smo se shajali nekoč v Mahnetovi dvorani. Danes se mora naša mladina shajati pri O'Neillu v Tiborocu in po drugih temnih bencinah. Naši sinovi in hčere, kateri se bodo povrnil iz bojnih poljan—gotov sem, da čisto mislite na nje—se bodo v pretežni večini ustanovili doma, prevzeli urade naših organizacij in vidili vso stvar naprej.

Zavzemimo se skupaj sto gospodarjev in plačajmo za stavbo in nam si ni treba nakopati ne dolga in ne drugih obilgacij. Lahko naredimo tako, da sto dolarjev plačate naenkrat, potem pa bomo vsi skupaj delovali, da

se nam bo ustanova izplačevala in donesla tudi dividende. Mogoče ne v prvem letu, ampak v kratkem času. Torej, izgubiti nimamo kaj, lahko pa imamo dobiček. IZMED TISOČ SLOVENSKEH MOŽ V CHISHOLMU, ali jih je še 86, ki bi pristopili zraven in pomagali kupiti ali pa zgraditi SLOVENSKE NARODNE DOM? Udeležite se seje, ki se bo vršila v ta namen dne 17. februarja v poslopju Community.

Naš rojak župan John Gornik se jako zanima, da bi dobili v mestu parno toploto in vročo vodo, kakor tudi poceni elektriko. To bi bilo nekaj zelo koristnega za mesto. Potrebno je, da to predlogo odobri šest koncilmanov in se da dovoljenje družbi iz Dulutha, zgraditi stavbo in vse potrebno. Mesto ne bi stalo niti centa, kajti ves rizik bi prevzela družba sama. Pogoji so zelo ugodni. Povejte svojemu koncilmanu, naj voli za dovoljenje. Mislim, da je že skrajni čas, da dobimo to postrežbo, kar bo koristilo vsem in ne samo nekaterim ožeruhom.

Frank L. Tekautz.

POROČILO O PRISPEVKIH

Hall, W. Va.—Tudi pri nas se sedaj dela s polno paro. Premogovniki obratujejo neprenehoma. Zimo imamo tudi hudo, kajti kar neprestano sneži, tako da smo že siti snega. Pri našem društvu ni posebnega napredka, kajti tu ni veliko Slovencev. Vzlic temu, da nas ni veliko, smo skupaj zbrali majhno vsoto za trpečo Slovenijo.

Darovali so sledeči: Tony Stavvar, John Grill, Thomas Novak in Frank Gerzima vsak po \$10. Po \$5 pa sledeči: Tony Cvetnic, John Bevcic, John Grill ml., Joe Bozic in Joe Bozic ml. Skupaj \$85. Prosimo, da denar izročite SANSU.

John Grill.

JUGOSLOVANSKI ZASTOPNIK PRI RDEČEM KRIŽU POIZVEDUJE

New York, N. Y.—Jugoslovanski vladni zastopnik pri Rdečem križu je prejel listo imen Jugoslovancev, za katerimi poizveduje svoje sorodniki.

Badinovac Paul—išče ga Danica Badinovac, Metlika.

Brusic Jakob—išče ga Katica Orlic, Dubrovnik.

Cimermanec Ivan in Mary—išče ju Stefanovic Milton P. O. P. Y. Navy.

Evatz Iva—išče ga Marija Ivec, Bela Krajina.

Gordon Zigmunt—išče ga Gjorgje Backovic, Geneva.

Kocijan Ivan—išče ga Nina Kocijan, Susza, Italija.

Kuljis Srečko—išče ga Katica Kordic, El Shatt, Egipt.

Magajna Dana—išče jo Slava Bostjancic-Rupnik, Bari, Italija.

Marinovic Martin Ivanov—išče ga Ivo Marinovic, Khatatba, Egipt.

Minisato Elij—išče jo sorodniki iz vasi Belci Vrh.

Njegovan Jovica—išče jo Dara Potkonjak, Tolumat, Egipt.

Pecko Petar, Vidis Jozo, Vidis Gjuro, Djuracic Ivan, Djuracic Nikola pok. Antuna, vsi iz Peljeske, Crna Gora—išče jih Jozo Vidis, El Shatt, Egipt.

Pesce Josip in Simeona—išče ju Beovic Vicoleta, El Shatt, Egipt.

Pilizota Marko pok. Andrije—išče ga Sime Pilizota, Khatatba, Egipt.

Plut Katarina—išče jo Ana Zugelj, Bela Krajina.

Ruzic Santo Blaze, Tones Dani Lukin, Urlic Tonci Petrov, vsi iz Splita—išče jih Marica Ruzic, žena Vika, El Shatt, Egipt.

Semencic Anton—išče ga Tona Semencic, El Shatt, Egipt.

Stern Dr. Lilly—išče jo Avram J. Levi, Bari, Italija.

Tome Pepca—išče jo Krlina Bac, Metlika.

Unetich Helena—išče jo Slava Bostjancic-Rupnik, Bari, Italija.

Zrncic Petar pok. Ivana—išče ga Nola Katica, Tolumat, Egipt.

Zugelj Marija—išče jo Kos Terzija, Bela Krajina.

Citatelj prosimo, ako jim je znano, kje se nahajajo zgoraj navedeni Jugoslanci, da sporočijo na sledeč naslov: Yugoslav Government's Delegate to the Red Cross, 745 Fifth Ave., New York 22, N. Y.

Delegat Rdečega križa.

Oddelek sovjetskega topništva drvi po zmaznem snegu na novo pozicijo v tekoči gigantični ofenzivi na Poljskem.

Izjava Jugoslovancov v Londonu

Jugoslovansko združenje v Londonu je izdalo soglasno odobreno sledečo izjavo:

Kralj Peter II. je zopet zavzel arbitrarno stališče v nasprotju z načeli demokracije, v nasprotju z jasno izraženo voljo vseh narodov v Jugoslaviji in v nasprotju z željo naših velikih zaveznikov. Da je to storil, je samo nadaljevanje prakse, katere je bila upeljana v Jugoslaviji s fašističnim prevratom dne 6. jan. 1929.

Dne 11. januarja 1945 je z arbitrarnim činom, o katerem ni prej nikomur nič omenil, naenkrat zavrgel sporazum, katerega je z njegovim pooblaščenjem zaključil dne 16. junija 1944 njegov ministrski predsednik. Za tem je poizkušal na nov, nedemokratski način dne 22. januarja razpustiti vladno, kateri se je posrečilo doseči sporazum z vsemi narodnimi silami v Jugoslaviji — sporazum, katerega so dovolili in odobrili vsi narodi v Jugoslaviji ter pristali nanj vsi veliki zavezniki.

Tako postopanje kralja je v nasprotju ne samo z osnovnimi koncepti zakona in mednarodne uljudnosti napram našim zaveznikom. Kralj Peter misli, da more odpuštili ministra kakor navadnega dvornega slugo in zato se naslanja na fašistično "ustavo", katere je bila silo vrnjena narodu v Jugoslaviji 1931 z nezakonitim aktom tedanjega kralja.

Kot posledica sporazuma, sklenjenega med ministrskim predsednikom kraljeve vlade dr. Subašićem kot predstavnikom kralja in maršalom Titom kot predstavnikom Narodnega osvobodilnega odbora (de facto vlade v Jugoslaviji) je bil ta dogovor odoben ne samo po kralju saranciji za srečnejšo bodočnost federativne demokratične Jugoslavije, ki predstavlja suvereno voljo naroda; in kar je še več, z njim so se spoznavali vsi veliki zavezniki.

Prema temu kralj ni imenoval predsednika vlade s kakim samovoljnim činom in radi tega je on tudi ne more razpustiti na samovoljni način.

S tem arbitrarnim samovoljnim aktom napravljajo kralj in njegovi svetovalci veliko škodo narodu v Jugoslaviji. Danes je skoro vsa Jugoslavija osvobodljena vseh vpadnikov, je pa v stanju groznega siromaštva. V tej vojni je dala Jugoslavija sorazmerno več življenj, kakor katerekoli druga zavezniška sila. Na tisoče vasi je popolnoma uničenih. Veliki deli mest so v razvalinah. Kuriva ni. V nekaterih krajih je pomanjkanje živil tako kritično, da narod dobe-
dno umira od glada. V teku zime bo umrlo na tisoče oseb in lakote, če ne pride pomoč v najkrajšem času. No, vzlic temu kralj, kateri ni ves čas vojne bil v tihem stolu za svoj narod in ki ni bil v pol letih nikdar bliže kake zavezniške fronte, odlašal šest mesecev — od junija 1944 — končni zaključek sporazuma in s tem preprečil začetek pravega boja med zavezniki, da tako hitro zase ugoden politični položaj, s katerim upa doseči svoj politični, nedemokratski cilj. Zato ne briga, da igra svojo politično igro na pogoriščih in raz-

Diskriminacija proti delavcem narodni problem

Malcolm Ross, načelnik predsednikovega odbora za pravično upoštevjanje, brez rasnih in drugih predsodkov, je dejal ob neki priliki v Detroitu, da mora industrija sama, kot tudi delavci, pogledati temu problemu v obraz in zavzeti svoje stališče v tem pogledu. V nasprotnem slučaj se kaj lahko pripeti, da plemenski in slični predsodki ter diskriminacije resno ovirajo ustroj kolektivnega pogajanja med delavci in delodajalci.

"Zavedamo se," je dejal Malcolm, "da bo po zaključeni vojni mnogo preseljevanja delavcev iz vojnih industrij, kar je ravno tolikega pomena z vidika belih kot zamorskih in drugih delavcev, ki bodo po porazu Nemčije ostali brez dela in bodo morali iskati uposlilitve drugod. Belec in zamorec, oba bosta v strahu glede svojega zaslužka in dela v bodočnosti. Vendar pa je čisto gotova stvar, da se bo slabše godilo črncu, ko bo gledal okrog za novim delom, nego pa belcu.

"Sicer je resnica, da je bilo tekom vojne veliko črncev uposlenih v vojni industriji, toda resnica pa je tudi, da bo baš največ črncev odpuščenih z dela, kakor hitro bo kje produkcija ponehala. Vsled tega naj bi se podvzeli posebni koraki, tako od strani uni, kot industrije in delavcev samih, da se olajša to prehodno dobo iz uposlilitve v vojni produkciji v normalno povojno dobo dela in zaslužka.

"Črnci bodo morali najti svoje mesto v strokovnih uni, da se tako pomaga olajšati plemensko napetost v prehodni periodi iz vojne produkcije v normalno. Unije ne bi smele nikakor delati razlik radi barve, veré ali prepričanja, in enako ne delodajalci, ako želita obe stranki ohraniti sistem kolektivnega pogajanja na pravični in enakopravni višini. Predsednik Roosevelt, je dalje dejal Malcolm, je globoko zainteresiran v ta vprašanja, ter bi želel videti uvedeno zakona, ki bi zagotovil državljanom in delavcem sploh priliko enakopravnega upoševanja brez diskriminacije, in to bodisi v vojnem ali mirnem času po zaključeni sedanji vojni. —Flis.

vornost za svetovno klanje velika. V teh zavezniških krogih spominjajo tudi na to, da je Stalin nedavno povedal svoje mnenje o nemških ujetnikih v tako jasni in nedvoumni besedah, da "jih niti tiskati ni mogoče."

Najvažnejši teh ujetih častnikov ni morda maršal Paulus, temveč general Walter von Seydlitz, o katerem poročajo, da velja ne le za resnega nasprotnika nacistov, temveč tudi za jako zmognega človeka. Morda bodo njemu poverili nekaj odgovornosti v bodoči upravi poraženih in okupirane Nemčije. Toda tudi v najboljšem slučaju bo šlo le za manj važne pozicije, ki bodo ostale pod najstrožjo rusko kontrolo. Govorice, ki so se pojavile v zadnjih dneh, zdaj ko se Rusi bližajo Berlinu, da je Stalin pripravljen ustanoviti nekakšno vojaško vladno s temi ujetimi nemškimi častniki, so gola in prazna domisljija.

Delavci pri Sperry Gyroscope Co. pospravljajo odluk vojnega delavkega odbora, po katerem bodo deležni \$15.000.000 plače za nazaj.

Rooseveltova prilika

Napisal Harold Laski

Vsi govorimo z odkritim občudovanjem o velikanskem zamahu ruske zimske ofenzive. Mesto za mestom pada v njihove roke. Vratistava in Berlin, oba že občutita strašansko silo tega navela. Danes je še prezgodaj, da bi mogli trditi, da bo ta ofenziva končala vojno v Evropi. Nikakor pa ni prezgodaj, da rečemo, da je to tako ogromen udarec, da Nemci nimajo nobenih izglede, da bi si opomogli še v teku tega leta.

Maršal von Rundstedt je vrigel v Ardenski gozd mogočne rezerve, katere bi bolj previdno vodstvo brez dvoma hranilo za odločilni trenutek, da z njimi poskusi zadržati to povelje, ki je v teku komaj dveh tednov prišla tako daleč naprej in tako globoko v nemško zemljo, da ogroža najbolj vitalne točke nacizma. Danes prorokovati, da je to zadnja zimska kampanja v Evropi, ni več domnevanje, temveč jasna napoved.

Toda, ko se bodo preganjani nacisti začeli predajati, kaj bomo storili mi? Kdorkoli zre na dogodke v Evropi, bo sprevidel, da je Churchill vedno manj pravi vodja britanske države, in to tem manj, čim bližje smo zmagi. Vedno bolj pa postaja vodja in zaščitnik britanskih torijev.

Stalin ni povedal nikomur, kaj namerava. Dogodki in njihov razvoj pa nam je pokazal, da je tudi on zaščitnik, zagovornik svojih interesov. Obnovil je že zgodovinsko zvezo z novo Francijo. Poleg tega pa ima še nad seboj to veliko nalogo, da mora skrbeti za obnovo velikanskih predelov Sovjetske unije, katere je Hitler opustošil z ognjem in mečem. Mogli bi sklepati tudi iz njegovih mirovnih pogojev, stavljenih Hitlerjevimi satelitom kot Rumuniji, Bolgariji in Madžarski, da ni za preostre pogoje za mir z Nemčijo, ki bi utegnili povzročiti v teku enega pokoljenja novo vojno.

Ako si ogledamo politični razvoj, bomo prišli do zaključka, da je prva in najvažnejša ruska skrb vprašanje trajnega mira in varnosti, ter da Stalin misli, da ne bo težko usmeriti te ogromne energije, ki so izvajale te velike zmage, v nova in konstruktivna dela mira.

Naši najhujši problemi v Evropi prihajajo od tega, ker ne vemo, kaj so cilji Churchilla in kaj bi mogel storiti predsednik Roosevelt. Nimamo nobenega pravega upogleda v to, kaj je Churchillovo naziranje napram Franciji. Veliki so naši dvomi glede njegovih namenov v pogledu osvobodilnih pokretov v Belgiji, Grčiji in Italiji. Dejstvo, da se je postavil tako odločno na stran maršala Tita, potrjuje le to, da mu ni preostalo ničesar drugega v pričo odločnega in definitivnega ruskega stališča. Ameriška politika pa je tako tajinstvena kot zaprta knjiga, zapečatena s sedmimi pečati.

S hvaležnostjo smo slišali, da predsednik Roosevelt ni le jako odločno govoril proti politiki sile, temveč to politiko sile tudi definiral z občudovanja vredno natančnostjo. Toda v Ameriki je precej drugih stvari, ki nam delajo velike skrbi. Zakaj se je ameriška politika v grškem vprašanju omejevala na par besed, katere je izgovoril zunanji minister Stettinius? Zakaj je bilo to vse? Čudno se nam tudi vidi, da je najti v Ameriki tako malo zanimanja za demokratizacijo Italije. Vzemirajivo je, da kaže ameriško zunanje ministrstvo tako malo aktivnega zanimanja za Francijo, kateri bi bilo treba pomagati, da bi mogla znova za-

Ob drugi obletnici Teslove smrti

Govor ministra Save N. Kosanovića 7. januarja 1945. BBC London

Videl sem pogostoma Nikolo Teslo v poslednjem letu življenja. Izgubljal je vedno več tega, kar imenujemo telesno in postajal je vedno bolj podoben duhu. Glava je izgledala kakor kip, izklesan iz slonove kosti, izdelan po velikem mojestru. A oči? Oči so ostale zmiraj enake. Teslove oči. Globok, blag pogled, kakor da vas miluje, kakor da vam vse oprusti ali da vse vidi. Oči, ki žare in ki izliva nekaj čudnega, kar se nikdar ne pozabi. Kadar je vstal, izhujšan do, onemoglosti, visok, z rokami, kakor da dela, s popolnim izrazom tako, kakor glava, je izgledal preroški. Še zdaj mi zvene v ušesih njegove besede, izrečene v juniju 1942 najbolj odgovornim faktorjem Jugoslavije kot nasvet in kakor prerokbo: "Naš narod ima toliko moči, da je ni sile, ki bi ga strla. Hitler bo propadel in to kmalu, a Jugoslavija bo vstala. Ponosen sem, da sem Srb, ponosen sem, da sem Jugoslovian."

Tak je ostal do zadnjega trenutka življenja. Kakor je v svojih naukih nepogrešno stal pred svetom, noseč svoje revolucionarne ideje, na katerih temelji danes vek elektrike, tako je Tesla v svojem političnem in narodnem prepričanju bil dosleden in neomajan. Ni se motil. V septembru 1941, kakor se spominjam, mi je govoril o nezmožnosti sili sovjetske Rusije in kako so Rusi uspeli ter organizirali najmočnejšo silo na svetu v sovjetski armadi, napram kateri je nacizem brez moči. Tako je govoril človek 86 let v času, ko se strokovnjaki šteli tedne, kolikor jih bodo sovjeti še vzdržali.

Po Teslovi smrti sem poslal Haileju Selasiju neobjavljen original članka od Tesle iz leta 1935. "Drugi napad Italije na Etiopijo", v katerem je nastopil z vso svojo močjo na obrambi Abesinije proti fašistični agresiji.

Mesec dni pred smrtjo, decembra 1942, je poslal sporočilo vseh slovenskim kongresu: "Slovenski narodi preživajo danes potok krvi v borbi za idealno človeštva. Slovenski narodi dajejo sijajen dokaz o svojem prepričanju na bojnih poljanah, pa zakaj bi mi, njihovi bratje, tukaj v Ameriki ne izvršili mnogo lažje dolžnosti za Ameriko in za dobrobit slovenskih narodov, iz katerih smo prišli."

Ali njegova posebna, a svinčnikom pisana oporoka Srbom, Hrvatim in Slovincem v aprilu 1942:

"Naš narod kaže tako moralno silo, da se nam mora svet čuditi. To, kar delajo naši bratje v stari domovini, je vredno duha, kateri prepaja našo narodno pesem. Kakšno duševno silo, kakšno odločnost in nevtrastnost ter junaštvo so pokazali oni naši še nerazviti dečki, ki so pred cevmi nemških pušk ponosno vzkliznili: "Mi smo srbski otroci. Streljajte!" Kako ponosni smo biti, ako pomislimo, da ne najdemo v vsej svetovni zgodovini bolj sijajnega dogodka. Ti naši mučeniki bodo živeli stoletja v našem spominu in navduševali nas bodo za nesmrtna dela. Ne dovolimo, da bi se veličina teh zmanjšala s hujskarnjem in razširjevanjem sovražstva — ne proti slabemu, pač pa napram svojim bratom. Usoda Srbov, Hrvatov in Slovincem v stari domovini je nerazdružljiva, pa naj se neprijatelj še tako trudi, da to doseže." Tako končuje Tesla: "Močnejši, sijajnejši in plemenitejši smo, ako ostanemo složni. V slogi izvršujemo svojo dolžnost in obveznost napram mučnikom našega naroda kakor tudi napram človeštvu. Kdor dela drugače, ni na pravem potu."

Ali njegov preprosti vzkliz v pozdravu srbskemu antifašističnemu kongresu junija 1942: "Želim najlepši uspeh kongresu Srbov, ki so edini v borbi proti nacizmu in vsem njegovim pojavom, edini v slogi s Hrvatim in Slovincem v Ameriki, in Jugoslaviji."

Ime naše stoji danes tako visoko, da nas vsako širjenje so-

vinizma samo ponižuje. Danes je čas, da pametno za vse večne čase izkoristimo veličastno žrtve in hrabrost, ki jo prinašajo naši bratje v starem kraju na srečo vseh Srbov, Hrvatov in Slovincem, na srečo Balkana, slovanstva in človeštva."

Ali proti koncu — lahko bi imenovali njegove besede politični kredo, besede, katere je napisal dva meseca pred smrtjo v predgovoru za našo izdajo govorov podpredsednika Wallaceja "O miru majhnega človeka." — "Iz te borbe," piše Tesla, največje, kar jo pomni zgodovina, se mora roditi nov svet, svet, ki bo opravičil žrtve, katere prenaša človeštvo. Ta novi svet mora biti svet, v katerem ne sme biti izkoriščevanja slabotnega od strani močnega, dobrega od strani slabega; koder ne sme biti poniževanja revnega pred močnostjo bogatega; koder bodo služila dela uma, naukov in umetnosti celoti, da se življenje popelja in polajša, ne pa poedinem za pridobivanje bogastva. Ta novi svet ne sme biti svet pogaženih in ponižanih, ampak svobodnih ljudi in narodov, enakih v dostojanstvu in spoštovanju človeka."

Ta kratki odstavek pokazuje v nekoliko vrstah morda najbolj, zakaj je Tesla ostal revež, da je dal in še daje človeštvu milijarde in milijarde bogastva. In da se mu godi krivica, kadar se pravi, da je bilo to zato, ker je bil nepraktičen. Nak, Tesla ni bil nepraktičen. Njegovo delo je našlo najbolj praktično primero na svetu, ki olajšuje človeštvu življenje in vse drugo v večjem obsegu in ga bo še bolj olajšavalo. Tesla je bil samo dosleden v življenju. On je bil človek, v katerem je bila harmonija duha, morale, dela in življenja.

Pravo ob tem govoru se zavzame baš drugo leto od dne, ko je prenehalo Teslovo arce — toda to ni bila smrt. Tesla živi v vsaki iskri elektrike, v vsakem delu radia, v duši svojega naroda, katerega je tako ljubil, na katerega je bil tako ponosen in komur danes tudi po svoji smrti veličastno služi.

Večja ameriška pomoč Kitajski

Stilwellova cesta odprta prometu

Washington, D. C., 10. febr. — Leo T. Crowley, načelnik administracije za zunanjo pomoč, je dejal, da je odprta Stilwellova cesta v Burmo ena točka v programu glede večje ameriške pomoči Kitajski. Po tej cesti že prihaja ameriško orožje, strelivo, živila in druge potrebščine na Kitajsko.

Crowley je razkril, da že 15.000 ameriških tovornih avtov dovažajo potrebščine na Kitajsko. Položene so bile tudi cevi v daljavi dva tisoč milj od Kalkute, Indija, do Kitajske, skozi katere gre olje in gasolin za oborožene sile. Na Kitajskem so tudi ameriški inženirji in tehniki, ki sodelujejo v naporih za reorganiziranje prometnega sistema. Program določa povečanje dotoka ameriških potrebščin na Kitajsko. Prometni problem je bil deloma rešen z odprtjem Stilwellove ceste. V prošlosti so le letala dovažala potrebščine v kitajske pokrajine.

"Dejela od fare," ki jih vidite na sliki, so unijske organizatorice, ki so bile po britski vladi po-
bljene v Anglijo na ogledno turo. Slika je bila sneta v angleškem poslanstvu v Washingtonu.
Kraljuje poslanik lord Halifax (sedeč pri mizi), ki se posvetuje z ženskami pred njih odhodom
Anglijo. Od leve na desno so: Grace Blackett od avine unije UAW-CIO, Anne Murkovich od
deracije nogavičarskih delavcev, Maids Stewart od krojaške unije ILGW, Julia O'Connor Parker
unije električarjev ADF, stoje pa je Archibald McDonald, delavski atašej v britskem poslanstvu.

V blagi spomin prve obletnice smrti

Leto dni je že minulo, od kar je preminula naša ljubljena soproga in mati

Alojzija Tomšič

Umrila je dne 11. februarja 1944 in ravno na dan smrti je bila stara 59 let. Leto dolgo je minulo, od kar Tebe krije hladna ameriška zemlja. A v srcih naših še vedno živi in naš spomin na Tebe živi in bo živel do konca življenja našega. —Zaljubljeni ostali: Louis Tomšič, soprog; Martin Tomšič, sin in Mary Austriški omo-
žena hči. Kawanec, III.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Nisem se dal uplašiti.

"Njenih čustev ne poznam," sem nadaljeval, ne meneč se za prekinjenje. "A zase, gospod de Saint-Alais, vam odprito povem, da jo ljubim; in to se ne bo spremenilo, naj nosi ona trobojno kokardo ali drugačno. Zato..."

"Samo nekaj vam odgovorim," je kriknil markiz in dvignil roko, da bi me ustavil.

Globok vzdih se mi je izvil.

"Kaj neki?" sem vprašal.

"To, da so vaše izjave vredne buržuja," je odvrnil s smehom, ki je bil hujši od psovke. "Ali pa prismojenega Angleža! In ker gospodična de Saint-Alais ni hči kakega kuharja, da bi ji dvorili na tak način, se mi vidi vaše dvorjenje nezaslišano. Ali vam to zadošča, gospod vikont, ali želite še več?"

"Vsekako je to premalo, da bi me moglo odvrniti od moje poti," sem odgovoril. "Pozabili ste, da sem gospodično sestro snovi na rokah prinesel semkaj. Jaz tega ne pozabim in tudi ona ne bo pozabila. Najin položaj ne more biti nikoli več tisti, ki je bil, gospod markiz."

"Zato, ker ste ji rešili življenje, si lastite pravico do nje?" je rekel zaničljivo. "Res plemenito in viteško, vredno plemiča!"

"Ničesar si ne lastim in ničesar ne terjam!" sem ga zavrnil s kipečo strastjo. "Toda držal sem gospodično Denizo na rokah, njena glava mi je ležala na prsih; tega ne morete izbrisati, da ne bi bilo res. Pravico imam, da prosim za njeno roko—in umel jo bom dobiti!"

"Dokler jaz živim, ne bo vaša!" je rezko odvrnil. "Zakolnem se, da ne; kakor je pohodila ta pisani trak, prav tako bo na mojo besedo pohodila vašo ljubezen. Gospodična de Saint-Alais ni nevesta za vas."

Trepetal sem od jeze.

"Zavedate se, gospod, da se ne morem biti z vami!" sem dejal.

"Kakor jaz ne z vami. Vem, da ne. In zato," je nadaljeval po kratkem premolu z vso prejšnjo vljudnostjo, "zato, gospod vikont, se vas bom ogibal. Z Bogom, gospod; do evidenca ne rečem, ker upam, da nama bodočnost ni namenila veliko srečanj."

S temi besedami je odjahal po drevoredu. Gospodična Deniza s svojim spremstvom je bila že izginila. Videl sem ga, kako se je oddaljeval pod obokom orehovit vej, skozi katere so ga zdaj za zdaj obilivi solnčni žarki; še v žalosti svojega strtega srca sem moral obžalovati trdnost, ki jo je umel ohraniti, in brezskrbno gracijoznost njegovih gibov.

Moč njegovega značaja je bila neustavljiva; bila je tolikšna, da sem že v tem trenutku čutil, kako šibke in bedaste so bile besede, s katerimi sem mu ugovarjal, in kako otročje je bilo moje upiranje zoper njegovo voljo. Imel je koncem koncev prav; tisto potoznanje za njegovo sestro, ki sta mi ga narekovali jeza in ljubezen, ni bilo niti francosko niti dostojno, in gotovo bi ga bil moral obsojati tudi jaz, da je šlo za mojo sestro. Zakaj sem tedaj ponižal Denizo in se osmešil s tem vedenjem, ki je bilo morda primerno nasproti ljubici, nikakor pa ne nasproti zaročenki?

Srce mi je bilo težko od nesreče, ko sem se vrnil v hišo. Toda v veži mi je obstalo oko na samokresih, ki sta ležala na mizi; ob tem pogledu sem se nebotično spomnil, da nisem edini, ki mu ne gre vse po volji. Pomislil sem, da sta gradova gospoda de Saint-Alais in gospoda de Marignac vpeljena, da sem sinoči iztrgal Denizo iz krepeljve smrti in da se širi onkraj mojega senčnega orehovega drevoreda in tega mirnega solnčnega dne razburkani, kričavi svet Quercyja pokrajine in vse Francije, svet ob-

rezumljenih seljakov in preplašenih meščanov, vojakov, ki se nočejo boriti, in plemičev, ki se ne upajo.

"Nu, pa naj živi trobojnica!" sem pomislil. "Kocka je pala!" Krenil sem skozi hišo, da bi se vrnil k abbeju Benoitu in njegovim tovarišem ter jim povedal, da pojdem z njimi. Toda terasa je bila prazna; nisem jih videl nikjer. Izmed vse služinčadi sem opazil edinega Andreja, ki se mi je približal s skrbljivim obrazom in stisnjenimi ustnicami, kakor bi mi hotel nekaj očitati. Vprašal sem ga, kje je župnik.

"Odšel je, gospod vikont."

"A Buton?"

"Tudi on. In polovica poslov je storila takisto."

"Odšli so?" sem vzkliknil. "Kam pa?"

"V vas, klepetat," je odvrnil s trpkobo. "Danes ga ni več smrkavega vrtirajčija, ki ne bi hotel vedeti vseh novic in ne bi mislil, da si sme vzeti dopust, kadarkoli mu drago, da gre čenčat in povpraševati. Ves svet stoji na glavi, se mi vidi. Čas je, da vzame njegovo veličanstvo kralj vaje v roke."

"Ali ti ni gospod župnik ničesar naročil zame?"

Stari sluga se je obotavljal.

"Bogme," je rekel, kakor da mu gre beseda nerada iz ust. "Rekel je, da naj ostanejo gospod vikont do popoldne doma, on da bo že sporočil, kako in kaj."

"Toda odpravljaj se je v Cahors!" sem dejal. "Teda se ne vrne danes?"

"Odšel je po malem drevoredu, ki vodi v vas," je odgovoril Andre s čemernim glasom. "O Cahorsu ni ničesar omenil."

"Daj, stopi takoj v vas," sem velel, "in poišči, ali je šel v Cahors ali ne."

Stari služabnik se je godrnjaje odpravil, jaz pa sem ostal sam na terasi. Tisto poletno jutro je ležal nad hišo neobičajen pokoj, kakor da je ura opoldanskega počitka že prišla. Sel sem na kamenito klop ob zidu in jel v spominu obnavljati splošne prigode, marsikaj, kar je ob svojem času jedva priklenilo moje oči, sem videl zdaj presenetljivo živo. Nató pa, ne da bi vedel kdaj, sem se odvrnil od teh razburljivih spominov in jel iznova sanjariti od Denizi. Njena slika, kako je skrušena sedela na sedlu in plakala, mi je stopila pred oči. Čebele so brenčale v vročem zraku, globlje so tiho grulili v golobnjaku, vejeve nad menoj, ki je obrobilo trato, se je nalik kupoli bočilo nad dekliško glavo; s tem prividom v duši sem zadrekl.

Po noči, ki sem jo bil prebil, ni bilo v tem ničesar neobičajnega. Toda ko sem se zbudil in sem videl, da je pol dne že minilo, sem se ustrašil. Planil sem na noge, vrgel oči okoli sebe in zaslišal Andreja, kako se je kradoma plazil ob zidu. Poklical sem ga k sebi ter ga vprašal, zakaj me ni zbudil.

"Misliš sem, da ste utrujeni, gospod," je zagodrnjal, mežikaje v solnčni bleščavi. "Gospod vikont ni seljak, da ne bi smel spati, kadar se mu zahoče."

"Kaj je z gospodom župnikom? Ali se ni vrnil?"

"Ne, gospod."

"In kam je šel? ... V katero stran?"

Andre je povedal neko vas, ki je bila pol milje od Sauxa, ter pripomnil, da je moj zajtrk pripravljen.

(Dalje prihodnjic.)

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kai

STARI RIBIC

(Nadaljevanje)

"O, častni gospod," odgovori stari s tožnim nasmehom, "bil je moj edini up in sedaj počiva tu doli! To je grenko gorje, trojno gorje venočemu očetu!"

"Bog ti daj pomoč, da prebiješ tudi to nesrečo; on nas ne zabi nikdar! In sedaj pojdi z menoj, govori bi s tabo."

Nem stopa Marko za župnikom, ki ga vede med oljkami k hiši imovitega prijatelja; njena streha se vzpenja med trtami, lovorjem in limonami.

Prijazno ju sprejme Pero. Tukaj še vlada stara nesebična gostoljubnost, in osamelemu Marku, ki je žaloval že dva dni, odkar so naši Vlahovo truplo med skalami začelo kraja lokrumskega, topi se duša pri teh dobrobrčnih prijateljih, ki tolazita njega, zapuščenega ubožca.

V daljnem razgovoru, pri katerem starička lepo pogostila, omeni Pero bodočnost Markovo. "Nekoliko sem si prihranil,"

reče ta, "in dokler bo moči, delal bom, da se preživim."

Ko ga Pero nagovarja, naj ostavi kočico na bregu in se preseli k njemu, izpočetka noče slišati ničesar. "V oni hišici sem prebil srečno mladost"—velli jima—"ondi sem sprejel ženo, tam sem z njo vzgojil otroke, tam sem zatilil oči svoji zvesti ženi—vsa duša mi živi v oni hišici!"

Tako se brani; ali duhovni prijatelj mu prigovarja, da sam ne more ostati v pričo svoje visoke dobe, da se bo tudi potem lahko bavil z najljubšim delom, z ribjo lovjo, da ne sme odbijati prijateljnosti. Tedaj se ribič vda in obljubi, da se preseli drugega dne.

Sedaj mu veli srce govoriti. "Oprostite, častiti gospod, mili sosed, da sem pomišljal toliko časa! Ali težko je ostaviti kočico in nje vse in žalostne spomine. Naj vama govorim o življenju svojem!"

Videč, da prijatelja poslušata, nadaljuje: "Stirinaštleten deček—dom mi je bil takrat pretesen—prišel sem na veliko trgov-

sko ladjo, ki se je odpravljala v Indijo. Nadejal sem se, da pridobim bogastva, kakor marsikdo, da ne bi živel, kakor moj oče, v ubogi koči ob skromnem zaslužku. Solznih oči so me blagoslovili roditelji, in veselo sem stopil na krasni trijadrenik. Malone deset let sem potoval po daljnih morjih in deželah; koliko sem videl, koliko užil, koliko izkusil! Kadar sem že prihranil toliko, da sem mislil, sedaj se napotim zadnjikrat na valove, razbila se je ladja, da sem po božji milosti rešil golo življenje; drugič mi je ukradel dober sodrug imovino, in tretjič se me je lotila v Bahiji groznica, ona strašna bolezen južne Amerike.—Ko sem okrevl po dolgi bolezni, pošel mi je prijatelj denar, prosjak sem bil! Tedaj sem spoznal, da mi tužina ne audi sreče, in želel nisem ničesar, nego vrniti se domov. Kako sem hotel pomagati očetu, mučiti se in truditi za vsakdanji kruh! Ali dolgo časa nisem našel prilike in prebil dokaj žalostnih dni—težak v bahijskem pristanšču. Srce mi je hrepenelo po domu, težilo so me spomini ponesrečenih podjetij. Končno pride ladja v pristan, namenjena v Evropo. V veliko sre-

PATTERN FOR BOMBING IN SKIES OVER REICH

WAVE TRAILS OF VAPOR float through the sky over Germany as fighter planes of the U. S. 8th Air Force streak through a formation of Flying Fortresses while on the lookout for enemy planes. The huge bombers were on their way to strike at transportation facilities in north Germany. Air Forces photo.

čo sem si štel in hvalil Boga, da so me najeli za mornarja zadnje vojske! Radostem sem šel na delo, saj sem upal, da skoro pridem k roditeljem.

V treh mesecih prispem domov. Sel sem k paši hišici. Bila je zaprta. Vprašam ribiča, kje je moja rodbina. Toda začuden mi odgovori: "Ti si, Marko?" "Marko sem." "Ako hočeš k roditeljem, potruji se dalje. Gori pri Svetem Mihelu so jih zagrebli, ker so žalovali do smrti po izgubljenem sinu."

Kakor strela me zadene ta novica. Torej ne ugledam nikdar več resnega očeta, mile matere! Kako me je to žalilo! In jaz sem zakrivil njiju smrt!

Potrt stopam k cerkvi. Pokažejo mi na pokopališču grob, kjer počivajo roditelji. "Zgrudim se nanj in molim, toda grozna žalost mi objema dušo."

Napotim se k župniku—vaš drugi prednik je bil, gospod—in mu povem, kaj mi tare srce. Z milim govorom me umiri in ojači...

Prejel sem potem zapuščino svojih roditeljev—kočico na bregu, nekateri trhe mreže, čoln in—usodno ubožnega življenja!

"Ubogi človek," reče pomiluje župnik—"koliko si užil žalosti!" "Da, mnogo, mnogo. In vendar je prišel čas, ko nisem pogrešal ničesar. To je bilo, dokler je živela moja Marjeta, žena moja!

Po njeni prerani smrti pa je prišla usoda biti po meni! Starejši moj sin je umrl neke na ameriških tleh, drugi je našel pred dvajset leti častno smrt pri Visu—in tretjega—zagrebli smo danes... Sedaj sem zopet sam, kakor takrat, ko sem jokal na grobu svojih roditeljev!"

Tako je govoril stari, in verno sta ga poslušala prijatelja.

Ko umolkne, hvalita ga zaradi vrlega, vdanega življenja in ga tešita za prihodnost. "Koliko jih gine po udarcih nemile usode! Kako redki so oni, ki brez

nevolje nosijo težko breme življenja!"

Noč je: Marko stopa zadnjič proti svoji hišici. Ljubo šepeče ob bregu valovi, kakor bi prosili starega tovariša opročanja za gorje, katero so mu povzročili.

Pred hišico se ziblje čoln in ga vabi na ponočno vožnjo, na katero se je nekaj odpravljaj tolikokrat.

Ko vidi Marko mirno noč in svetle zvezde, odsevaljoče iz morske globine, ne more se ustavljati; vzame nekaj orodja za lov, nese ga v čoln, odveže vrz z brega, stopi v ladjo, prime za vesla in odrine v zaliv.

"Saj morda veslam zadnjič ponoči na morju," misli si stari. "Ko bom pri Peru, ne bom odhajal lahko."

Krepko kolikor mu dajo moči, udarja z veslom na površje. Predno zapazi, privesla do ožine, kjer se odpira široko morje, in sedaj pluje na zapad, kakor v nekdanjih letih...

Ali dogodki zadnjih dni, posebno poslednjega večera, vzeli so mu krepkost. Kakor mili glasovi mu zvane žuboreči valovi; sanjevit trudnost mu objema čelo, veslo se izvije otrplim rokam, in v sanjah srečnejših dni zaspi, kakor otrok v naročju ljube matere.

Mirno pluje čoln v lahni sapi, ki veje od gora, na večer v prostrano mračno morje.

Ko sluga velike svetilnice, stoječe na močnem stolpu na zadnji skali dolgega grebena, drugi dan zarano obkroži bližnjo okolico, ugleda nedaleč med pečinami prevrnjeno ladjico. Ko se ji v čolnu približa, zapazi tudi njene brodnika. Bil je Marko, toda mrtev.

V mirnem brežnem toku, ki se razprostira od Reke proti morju, je plaval čoln daleč na večer; ponoči se je spremenila sapa in

pognala čoln na pečine, takozvane Grebene. Sladko speč se je morda starček prestrašil, ko je zadel ob pečine in se potopil v globočino.

Pokojno pluskajo valovi in objemajo truplo. Glava mu sloni med izpranimi kamenoma, in blažen mir se razliva po blede obličju.

Sedaj so končane vse težave življenja! Živeti mu ni treba samemu, ne žalovati po onih, ki so odšli pred njim na breg, kjer ni tuge in ne žalosti. Valovi, ki so mu povzročili toliko zla, zazibali so ga v sanje, v katerih je gledal trudapolno, ali srečno mladost, in mu prinesli poslednji sen...

Zopet se glasi zvon Svetega Mihela. Po zraku plavajo v južni sapi lahki oblaki, in k njim se dviga danes mlo zvonjenje: pogrebna pesem staremu ribiču!

KRIŽ OB POTI

Strme pečine gledajo z roba hercegovaških planjav na široko Jadransko morje. Ozko je zemljišče med obrežjem in onimi nepregaznimi gorami, ki so bile dubrovniški vlasti vselej najboljša meja proti turškemu nasilstvu.

Od onega gorovja se spušča nizko, kamenito hrbtišče proti zapadu do morja in loči zaliv Zaton od bogatih klanca oraške občine.

Preko zmerne višine drži krasna cesta, ki ravno na najvišjem mestu krene proti severu doli v bližnje selo.

Kraj ceste, tukaj obrobene z vedno zelenim grmovjem, stoji križ, izsekan iz peščenca. Deževje mu je izpralo kraje, po razpokah in jamicah se je nasečilo rumeno lišje. Samoten stoji ob poti. Časih sede kamenica-ptica nanj in zleti kričev v dolino, kadar se kdo približa. Ljud-

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije bo lahko naročil na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$8.00 za eno letno naročnino. Ker vsi člani ne plačujejo pri anketi \$1.20 za tehnik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tehnik, pade moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zorak, drave in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tehnik in 4.00	1 tehnik in 4.00
2 tednika in 3.00	2 tednika in 3.00
3 tednike in 2.40	3 tednike in 2.00
4 tednike in 1.80	4 tednike in 1.50
5 tednikov in .00	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priložite polnjam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tehnik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Drava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

THE FIRST TRUCK CONVOY to rush supplies over the recently-completed Lado-Burma Road (now known as the Stilwell Road) is shown as it reached a detour on the new causeway and headed for Kunming, China. Taking off from Lado, Assam, the trucks carried the first war materials to move by land in two and one-half years.

MEN - WOMEN

Matrons

Janitors

Janitresses

Window Washers

Restaurant Hands

WESTERN ELECTRIC

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure večer.

Vojno nužna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street